

Til
Ekspertutvalget for grønn konkurransekraft
Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

26.09.2016

Avfallsressurser bidrar til bærekraftig verdiskaping lokalt og regionalt

KS Bedrift er nærings- og arbeidsgiverorganisasjon for kommunale selskaper som er etablert for å gi mer effektiv drift, og som bidrar til kompetansebygging lokalt og regionalt. Grønn konkurransekraft er vesentlig for utviklingen av bærekraftige og sterke distrikter, og vi vil med dette kommentere spesielt på problemstillinger relatert til grønn konkurransekraft og de kommunalt eide avfallsselskaperes betydning og rolle i distriktenes verdiskaping.

KS Bedrift har lest det som kalles avfalls- og gjenvinningsbransjens veikart for en sirkulær økonomi, og sier oss enige i store deler av visjonen om hvordan framtiden for avfallsbransjen kan bli og hvilke muligheter som ligger foran oss. Vi ønsker likevel å få frem et par elementer som vi mener ikke kommer godt nok frem.

Det ene gjelder **lokale og regionale myndigheters rolle for verdiskaping** og utvikling av et bærekraftig samfunn.

Det andre er at veikartet har et perspektiv som går langt utover 2030, som er bestillingen fra utvalget for Grønn konkurransekraft. Det er en god retning som stokes ut, men det betyr også at veikartet tar lite hensyn til **en virkelighet som fremdeles er her om bare 14 år**.

Lokal og regional ressursutnyttelse – i tråd med COP 21

Under COP 21 i Paris pekte verdens ledere for første gang på viktigheten av lokale og regionale myndigheters innsats som nødvendig for en grønnere omstilling. Kommunenes selskaper er tett på utviklingen av bærekraftige løsninger lokalt og brukes også aktivt av eierne for å nå stadig nye mål i miljøpolitikken.

Norges byer, regioner og distrikter er allerede godt i gang med å utvikle bærekraftige samfunn gjennom egen verdiskaping. Med fokus på verdiskaping og sysselsetting, bidrar kommunene og deres bedrifter til en bærekraftig økonomi og til å generere arbeidsplasser

lokalt. Lokal verdiskaping gjør det mulig for staten å nå mål om grønn vekst, konkurransekraft og sterkere distrikter.

Avfall er en lokalt oppstått ressurs, og det bør konsentreres virkemidler om den verdiskapingen som skjer her, basert på avfallsressurser og hvordan vi kan videreutvikle denne. Det å utnytte ressursene mest mulig lokalt følger også av EUs nærhetsprinsipp¹.

Avfall kan ses som en vare som eksporteres i et globalt marked, men skal vi evne å skape størst mulig verdier, og styrke en grønnere konkurransekraft, må avfallet utnyttes som ressurs i Norge.

Nær og fjern fremtid

Norge er i dag i verdenstoppen av avfallshåndtering. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at over 80 prosent av avfallet enten material- eller energigjenvinnes (SSB 2014). Norge har lenge vært gode på avfallshåndtering, og i 2009 ble det innført deponiforbud mot biologisk nedbrytbare materialer. Allerede før forbudet ble innført, hadde Norge en gjenvinningsgrad på 78 prosent.

Miljøgifter vil i lang tid ønskes ut av det videre kretsløpet. Dette perspektivet er viktig å ha med seg, fordi produkter som utvikles og skapes i dag vil oppstå som avfall lenge etter 2030 og 2050.

Mange av de kommunale avfallsselskapene har tidlig forstått hvilket samfunnsansvar de har, og har satset på å utvikle kompetanse og kapital for videreutvikling av hele avfallsbransjen. De har gått i front med å innføre systemer og metoder for mer effektiv utnyttelse av avfallsressursene. Dette har skjedd i en kombinasjon av oppdrag fra bevisste eiere og myndighetenes klare målsettinger og regelverk i ryggen.

Avfallsbransje som skaper verdier lokalt og regionalt

Kommunal avfallsbransje har vært, er og vil være viktig for utvikling av bærekraftige løsninger knyttet til avfall i et lengre perspektiv. Det har skjedd mye på veien fra å etablere avfallsbedrifter som hovedsakelig håndterer et problem, til nåtiden hvor avfall i svært stor grad også behandles som en ressurs for verdiskaping og virkemiddel for å nå nye mål i miljøpolitikken.

¹ Avfallsdirektiv 2008/98/EC av 19. november 2008, har en bestemmelse om nærhetsprinsipp. Prinsippet innebærer at blandet husholdningsavfall («mixed municipal waste») i størst mulig grad skal håndteres i nærhet til der hvor det er oppstått/produsert.

Det er en utvikling som så vidt har startet, og stadig flere ser mulighetene i de ressursene de forvalter. I dag er man godt i gang med energigjennvinning av avfall som ikke egner seg til materialgjenvinning, for levering av fjernvarme. Vinterlandet Norge nyter godt av denne varmen i vinterhalvåret, slik at oljekjeler og vedfyring kan fases ut.

Etablering av flere biogassanlegg, sortering for materialgjenvinning og nye måter å benytte biorest på for dyrking av ny mat har også bidratt til god utnyttelse av lokalt oppståtte avfallsressurser. Og mer er på vei, som i den nystartede «magiske fabrikken» utenfor Tønsberg. Alt dette er investeringer med perspektiver for de neste 20-40 år. Den lokale kretsløpstenkningen skaper verdier og miljøpolitisk måloppnåelse.

Samarbeid for å lykkes

På tross av funnene i Menon-rapporten som fremhever de kommunale avfallsselskaperenes høye verdiskaping sammenliknet med øvrige fastlandsindustri, må disse selskapene hele tiden utvikle seg både organisatorisk og teknologisk for å være lønnsomme. Dette gjelder selvsagt også den private delen av bransjen.

Overgangen til et mer bærekraftig samfunn har så vidt startet, og flere må se mulighetene i de ressursene vi allerede forvalter.

Avfall er i stor grad også blitt en internasjonal handelsvare, og markedets krav og mer internasjonal konkurranse krever at vi utvikler oss for å ha kostnadseffektive løsninger som er konkurransedyktige. Forbrukere og næringslivet blir stadig mer miljøbevisste. Til nå har det meste av denne nye kunnskapen i stor grad blitt utviklet i kommunenes selskaper, eller i ulike samarbeidende konstellasjoner mellom det offentlige og private.

Dersom full utnyttelse av samfunnets samlede kompetanse om avfallsressurser skal nyttes, må også private aktører stille med nødvendig kapital for videreutvikling som gir verdiskaping i Norge. KS Bedrift imøteser en utvikling som handler om å samarbeide mellom kommunale og private aktører for å skape bærekraftige og verdiskapende bedrifter til beste for hele landet.

Menon Business Economics

gjennomførte en analyse av kommunale avfallsbedrifters samfunnsnytte i 2015. Den viste at kommunale avfallsselskap bidro med en gjennomsnittlig verdiskaping per sysselsatt på 0,9 millioner kroner i 2013.

Det betyr at gjennomsnittlig verdiskapingen per sysselsatt i kommunale avfallsselskaper er høy sammenliknet med det øvrige fastlands-Norge.

Verdiskapingen i de kommunale avfallsselskapene var på 2,8 milliarder kroner i 2013. Totalt bidro de kommunale avfallsselskapene, inkludert underleverandørene, med en verdiskaping på 3,8 milliarder til totalt BNP i 2013.

Kilde: Menon-rapport 13/2015

Det som likevel er enda viktigere, er at vi nå må ha et bedre samarbeid mellom denne kompetansen om avfallsressurser, og andre aktører som er involvert i samfunnsutviklingen. Lokalt, regionalt og nasjonalt.

Økt verdiskaping fordrer at vi ser mulighetene som finnes i det lokale ressursgrunnlag på en enda bedre måte enn i dag, og at vi får samhandling mellom de ulike områdene på en måte som gir grønn konkurransekraft i hele landet.

Med hilsen
KS Bedrift

Svein Kamfjord
Direktør Avfall og gjenvinning

Vedlegg:

Avfallsbedriftenes samfunnsnytte nasjonalt og regionalt, Menon-publikasjon 13/2015